

La traducció dels noms propis en pel·lícules d'animació infantils*

Elisenda Borràs

Anna Matamala

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Traducció i d'Interpretació
08193 Bellaterra (Barcelona) Spain
Anna.Matamala@uab.cat

Resum

Aquest article presenta l'anàlisi de 24 pel·lícules d'animació doblades de l'anglès al català. Després d'unes reflexions generals sobre la traducció dels noms propis, s'estudien els antropònims i topònims que es troben en el corpus seleccionat amb l'objectiu de definir les particularitats que té la traducció d'aquestes unitats en el cinema d'animació infantil.

Paraules clau: traducció audiovisual, doblatge, noms propis, cinema d'animació.

Abstract

This article presents the analysis of 24 animation films dubbed from English into Catalan. After some general considerations on the translation of proper nouns, all toponyms and anthroponyms found in the selected corpus are studied, and the specificities of the translation of proper nouns in animation films addressed to children are highlighted.

Key words: audiovisual translation, dubbing, proper nouns, animation films.

La traducció del cinema d'animació infantil és un àmbit de la traducció audiovisual (TAV) en què els estudis són més aviat escadussers: hi trobem unitats didàctiques (Comes i Matamala 2002), estudis sobre la traducció de dibuixos animats cap a llengües minoritzades (Bassols *et al.* 1995, O'Connell 2003), treballs de recerca sobre la traducció de cançons en el cinema d'animació (Shilcock 2007) o reflexions sobre els continguts adreçats a adults que inclouen aquestes produccions (Zabalbeascoa 2000). En aquest article ens volem centrar en un aspecte molt concret analitzat a bastament des d'altres perspectives, però amb poques referències en l'àmbit de l'audiovisual: la traducció dels noms propis.

* Aquest article deriva d'un treball de recerca elaborat per Elisenda Borràs i dirigit per Anna Matamala, en el marc del màster en Traducció Audiovisual del departament de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'estudi parteix de l'anàlisi de vint-i-quatre pel·lícules que s'han doblat de l'anglès al català.¹ Després de fer una sèrie de reflexions generals sobre la traducció dels noms propis (§1), presentem l'anàlisi dels antropònims (§2) i dels topònims (§3) que es troben en el corpus seleccionat amb la intenció d'arribar a conclusions (§4) sobre les particularitats que té la traducció d'aquestes unitats en el cinema d'animació infantil.

1. La traducció dels noms propis

Els estudis sobre les característiques dels noms propis són múltiples (Fernández Leborans 1999, Gómez de Silva 1994, Iglesias 1991, Kleiber 1996, Martí 2002:1304-1310, Molino 1982), com també els que aborden la traducció d'aquestes unitats, ja sigui de manera global (Ballard 1993), fent èmfasi en els problemes que presenten (Elman 1986, Espinal 1989-91, Cantera Ortiz 1993) o centrant-se en productes concrets com ara còmics (Fernández i Pereira 1989), obres literàries clàssiques (Adrada 1997, Campillo 2002, Manini 1996, Mateo 1994) o obres literàries infantils (Cantizano 2002, González Martínez 2003). També hi ha algunes monografies de referència (Moya 2000, Franco Aixelà 2000), però ben pocs estudis es fixen en les particularitats de la traducció audiovisual en relació amb la traducció de noms propis. És Mayoral (2000:103-104) qui aporta més informació i ressalta els trets següents:

- El traductor només és una peça més d'una cadena i pot ser que no intervingui en la decisió final pel que fa a la traducció dels noms propis.
- Els coneixements de la llengua i de la cultura estrangeres per part dels espectadors són molt variables (molt complets, molt reduïts o nuls).
- La comunicació audiovisual és un negoci i la traducció dels noms propis pot influir en el valor comercial del producte.
- La transmissió del color local depèn de l'obra, de l'espectador i del gènere.
- La intertextualitat pot determinar la traducció dels noms propis: entre una obra literària i l'adaptació audiovisual, entre diverses obres audiovisuals i fins i tot entre l'obra audiovisual i els productes que es comercialitzaran, sobretot quan s'adrecen al públic infantil.

Mayoral (2000:106) també presenta un model d'estratègies de traducció, no dissenyat originalment per a la TAV, i centrat en noms de persones i noms geogràfics. Així, per exemple, proposa que en personatges ficticis de noms opacs s'hauria d'optar pel préstec, mentre que en personatges ficticis de nom transparent el significat del qual sigui rellevant, s'hauria de fer servir un calc o un altre procediment. Aquest és també el consell que es troba al portal lingüístic

1. Les pel·lícules analitzades són: *Atlantis: l'imperi perdut*, *Bob esponja*, *Buscant en Nemo*, *Chicken run: evasió a la granja*, *Dinosaure*, *Dumbo*, *El llibre de la selva 2*, *El Nadal encantat d'en Casper*, *Els increïbles*, *Els Thornberrys*, *El viatge d'en Popeye*, *Germà ós*, *Ice age. L'edat de gel*, *Jimmy Neutró*, *La pel·lícula d'en Tigger*, *L'espanataurons*, *Lilo&Stitch*, *Madagascar*, *Mulan*, *Rugrats: vacances salvatges*, *Shrek*, *Simbad: la llegenda dels set mars*, *Spirit: el cavall indomable* i *Tarzan*.

És Adir². Es considera que, quan un nom propi és significatiu, convé traduir-lo. És el cas de cavalls de curses, sobrenoms, noms en clau d'operacions, noms d'agents, d'avions i patrulles militars, noms de cabdills indis de l'època de la conquesta de l'Oest nord-americà i noms de personatges, en dibuixos infantils sobretot, que al·ludeixen al seu caràcter o figura. En aquest darrer cas, es recomana fins i tot crear noms nous no solament guiant-se pel significat sinó també per l'eufonia —una «creació autònoma», fent servir la terminologia de Franco Aixelà (1997-98)—, i se n'ofereix una llista.

2. La traducció dels noms propis en les pel·lícules d'animació

Si bé a la bibliografia hi trobem diverses classificacions dels noms propis i de les possibles estratègies traductores, per dur a terme l'anàlisi ens limitarem als antropònims i els topònims, i tindrem en compte la proposta classificatòria de Moya (2000: 173), que distingeix les possibilitats de trasllat següents:

- Nom propi > el mateix nom propi
- Nom propi > diferent nom propi
- Nom propi > no nom propi
- Nom propi > omissió total
- No nom propi > nom propi
- Omissió total > nom propi

2.1. La traducció d'antropònims en pel·lícules d'animació

Vegem tot seguit amb detall cada una de les diverses possibilitats de trasllat, començant pels antropònims que trobem a les pel·lícules seleccionades.

2.1.2. Antropònim > el mateix antropònim

En les 24 pel·lícules analitzades hi ha 62 antropònims que es vehiculen en la llengua meta mitjançant el mateix antropònim. D'aquests n'hi ha 21 que no generen pèrdua de significat perquè no en tenen (per exemple, Manfred, Murphy o Angelica), però en canvi n'hi ha 23 que sí que comporten una pèrdua de significat. Solen ser antropònims que provenen d'un nom comú i fan referència a les característiques físiques o de comportament del personatge. Vegem-ne uns quants exemples:

- Peach (*Buscant en Nemo*): estrella de mar de color ataronjat, com el préssec, que seria la traducció literal d'aquest nom propi.
- Ginger (*Evasió a la granja*): gallina pèl-roja que rep aquest nom pel color de les plomes. El mot anglès «ginger» correspon al color vermell ataronjat i s'aplica col·loquialment a les persones pèl-roges.
- Fetcher (*Evasió a la granja*): es tracta d'un ratolí que comercia amb les gallines portant-los coses que arreplega. De fet, en anglès, «fetcher» significa algú que va a buscar coses.

2. <http://esadir.cat/traducidoblatge/normes/traductermes/nomspropis>.

- Sandy Plankton (*Buscant en Nemo*): en el cas del cognom, no hi ha pèrdua perquè sona gairebé igual que en català ('plàncton'). Ara bé, pel que fa a Sandy, que prové de l'anglès «sand» ('sorra'), és evident que es perd el matís de «sorrenc».
- Kanga (*La pel·lícula d'en Tigger*): aquest nom es pronuncia agut tant en anglès com en català i prové de l'anglès «kangaroo» («cangur»). El personatge és una mare cangur que té un fill anomenat «Roo». Mentre que la cria s'ha traduït en català com a «Uret» (de «canguret»), el nom de la mare ha quedat igual.
- Sweet (*Atlantis*). En anglès la paraula «sweet» significa «dolç/a» i el fet de no haver traduït aquest nom en la versió catalana fa que s'hagin hagut d'adaptar alguns diàlegs com el que presentem tot seguit.

*Your physician, he is called **Cookie**?*

*No, that's **Sweet**.*

What is?

*The doctor, he's **Sweet**.*

*Oh, he's **kindly**.*

No, no, no. That's-That's his name.

*His name is **Kindly**?*

*No, **Sweet**. Well, he he, I mean, he's **kindly**, too.*

*So all of your doctors are **sweet and kindly**.*

No. W... Uh, well, I I'm sure some are. Ours is, but that's not a requirement.

You're missin' the point. You are confusing me.

*El vostre metge es diu **doctor**, oi?*

*No. **Sweet***

El què?

*És el doctor **Sweet***

I no és metge?

No no sí, és com es diu.

I com es diu?

*No. **Sweet**. Però també li diuen **doctor**.*

*O sigui que els vostres metges són **doctors** i es diuen **Sweet**.*

No, dona, alguns segur que ho són. El nostre ho és i també se'n diu, però no pas tots.

M'estàs embolicant.

Perquè no t'expliques bé.

També trobem un cas en què un antropònim sense significat denotatiu queda igual en la traducció, però això genera una pèrdua de significat connotatiu: es tracta de Lola (*L'espantataurons*), un peix femella molt atractiu i exòtic que sedueix el peix protagonista. Si bé aquest nom té una connotació exòtica per als angloparlants, aquest matís es perd a l'hora de traslladar-ho a la versió catalana.

Un grup proper seria el dels antropònims amb unes referències a l'original que segurament s'escapen a bona part del públic i que en la versió catalana es mantenen igual (cinc casos): per exemple, Goddard (*Jimmy Neutró*) és el nom d'una mascota robot que deu el nom a Robert Goddard, pioner dels coets; o Shrek, l'ogre de color verd protagonista de la pel·lícula amb el mateix nom, agafa el nom de la paraula שרעק *jiddisch*, (pronunciat *Shreck*) i significa «por, terror». Ambdós noms propis es conserven de la mateixa manera en la traducció i l'efecte obtingut és el mateix.

Una altra categoria la formen els antropònims no traduïts però que segurament el públic català podrà entendre a causa de la semblança (set ocurrències), com ara Noel (*El Nadal d'en Casper*), Brutus (*El viatge d'en Popeye*) o Pappy (*El viatge d'en Popeye*).

Finalment, hi ha antropònims clàssics que no s'han traduït segurament per tradició (cinc ocurrences): és el cas de Dumbo, nom que evoca l'adjectiu «dumb» ('ruc, ximple') però que es deixa igual en català.

2.1.2. Antropònim > diferent antropònim

Dins d'aquest grup hi trobem 134 ocurrences que presenten casuístiques ben diverses. Hi ha vuit antropònims dels quals només es tradueix una part: per exemple, Olive Oyl (*El viatge d'en Popeye*) —que literalment significa «oli d'oliva»— es tradueix per Olívia Oli, mentre que Bloodnut, the Flatulent (*Shrek*) es tradueix per Bloodnut, el Flatulent. En argot australià «bloodnut» significa «persona de cabells vermells», matís que es perd en la traducció, en què només es trasllada el sobrenom.

Per contra, n'hi ha 56 que es tradueixen totalment i no generen cap pèrdua de significat. Es tracta majoritàriament d'antropònims que provenen de noms comuns i solen fer referència a trets físics o psíquics dels personatges. És el cas de Mr Whiskers > Senyor Bigotis (*Bob Esponja*), Bubbles > Bomboll (*Buscant en Nemo*), Chuckles > Rialles (*Buscant en Nemo*), Little Birtches > Calces curtes (*El llibre de la selva 2*), Stretch > Llargarut (*El Nadal d'en Casper*), Gazerbeam > Raigvisual (*Els Increïbles*), Thunder > Tro (*Els Thornberrys*), Pinky > Rosadet (*Ice Age. L'edat de gel*), Piglet > Garrí (*La pel·lícula d'en Tigger*), Crazy Joe > Joe Guillat (*L'espantataurons*) o Rain > Pluja (*Spirit*). Aquest també és el cas de traduccions com ara Fatso > Fati (*El Nadal d'en Casper*) o Frozono > Frozó (*Els Increïbles*), per bé que potser aquests darrers casos poden ser difícils d'entendre per part del públic infantil.

Un grup molt nombrós (46 ocurrences) el formen les traduccions més lliures d'antropònims com els tres que presentem a continuació. Tot i que s'allunyen del significat literal de l'original, solen ser noms expressius i eufònics que compleixen la mateixa funció que l'original:

- SquarePants > Calçacurta (*Bob Esponja*). Es tracta del cognom d'en Bob Esponja, que a l'original es diu Spongebob Squarepants perquè porta pantalons quadrats. Probablement la traducció literal de «pantalons quadrats» no funciona ni per eufonia ni per sincronia i és per això que s'ha optat per «calçacurta», explicació que també s'adequa a la realitat perquè els pantalons també són curts.
- Mrs. Puff > Sra. Bóta (*Bob Esponja*). Es tracta d'un *pufferfish*, és a dir, un «peix globus» que per defensar-se s'infla i adopta la forma de globus o de bóta de vi.
- Carol Jollimore > Neus Avetverd (*El Nadal d'en Casper*). Es tracta de la mare d'una família que es dedica a fabricar elements de decoració nadalenca i està obsessionada pel Nadal. En anglès «Carol» significa «nadala» i «Jollimore (Jolly More)» vol dir «més alegre», noms molt adients perquè la família està encantada que sigui Nadal. Tot i que la traducció s'allunya del significat de l'original, manté la funció bàsica: fer referència a elements propis de l'època nadalenca.

Dos casos especials són Saint Nick > Santa Claus (*El Nadal d'en Casper*) i Stony > Rocky (*Mulan*), en què els antropònims es tradueixen per un altre antropònim en anglès més fàcil d'identificar pel públic català. De fet, segons les indica-

cions de l'emissora TVC, la denominació Santa Claus s'admet al costat de Pare Noel, però mai en la forma escurçada «Santa». En aquest cas, a més, l'ús d'aquesta opció permet el joc de paraules següent:

We'll come up with something to ruin Christmas in the nick of time.	La clau està trobar el punt feble de la celebració.
It's it! Nick! Making «Saint Nick »!	Oh i és clar, la clau , Santa Claus ! Ho captes?

Hi ha també antropònims onomatopeics en què s'ha procurat mantenir els trets fònics de l'original: és el cas del peix Gurgle>Glogoc (*Buscant en Nemo*) i de l'ase Eeyore> Ihà (*La pel·lícula d'en Tigger*).

Pel que fa a antropònims clàssics, veiem que els que són compartits per les dues cultures adopten la forma tradicional en la llengua meta (Pinotxo, Bella Dorment, Blancaneu, Ventafoes), igual com passa amb alguns antropònims històrics o mitològics (Fedra, Proteu). En canvi, hi ha antropònims presents només en la tradició de la cultura original que s'adapten lliurement. És el cas de l'Old King Cole, un llegendari rei celta de nas gros protagonista d'una famosa cançó infantil que apareix a *Atlantis* per referir-se al rei Kashekim Nedakh, el rei de l'antiga Atlàntida. Aquest rei es caracteritza per dur unes sanefes pintades al nas. En la versió catalana el traductor s'hi refereix com el «rei del nas pintat», un nom de personatge fictici que recorda el «rei del nas vermell», més conegut pels infants catalans.

Un altre cas d'aquest mateix grup seria el Muffin Man, traduït per John Brown el petit indi a *Shrek*. El Muffin Man també és un personatge que apareix en una cançoneta infantil («Have you seen/Do you know the Muffin Man, the Muffin Man, the Muffin Man? Have you seen the Muffin Man, that lives in Drury Lane?»). Com que el Muffin Man és totalment desconegut a la cultura catalana, el traductor ha optat per un personatge més conegut, protagonista també d'una cançoneta, però al mateix temps forà per al públic català: John Brown. Això permet crear diàlegs com el següent:

Okay, I'll tell you. Do you know the muffin man?	Em rendeixo, us ho diré. Coneixeu el petit John Brown?
The muffin man?	El petit John Brown?
The muffin man.	Sí, en John Brown.
Yes, I know the muffin man, who lives on Drury Lane?	Sí, em sona aquest John Brown, el que era un petit indi?

Casos amb menys ocurrencies serien antropònims traduïts tot i que en realitat només canvia la fonètica, com ara la reportera de televisió Katie Current> Katie Corrent (*L'espantataurons*). Aquesta traducció permet el joc de paraules següent:

I'm Katie Current, keeping it current.	Sóc la Katie Corrent, que us té a tots al corrent.
--	--

Dins d'aquesta categoria hi podríem incloure també hipocorístics anglesos que en català es vehiculen en la forma completa (Gertie> Gertrudis, Dar> Darwin o Glo> Gloria). De fet, en produccions de parla anglesa se solen utilitzar diverses formes d'un mateix nom per referir-se a un personatge, però és habitual optar per una sola forma en català per no confondre l'espectador.

Finalment, trobem antropònims que es tradueixen amb significats de vegades lleugerament allunyats per aconseguir mantenir certs jocs de paraules (quatre ocurrències), com el cas següent, de *Jimmy Neutró*

— But, Dad, all my friends are gonna be there.	— Però, pare, tots els meus amics hi van!
— I know, son, but if all your friends were named Cliff, would you jump off them?	— No, no, noi! Si els teus amics es diguessin Pou, t'hi tiraries de cap?

2.1.3. Altres casos

Els altres casos possibles són menys freqüents i els analitzarem tots en aquest subpartat. Hi ha sis antropònims que passen a ser noms comuns en la traducció: així, per exemple, Gorder és el nom d'un ratolí cec que apareix a *Shrek* i que a la traducció es vehicula amb la descripció «ratolí cec». O el Little Roo es converteix en el nom comú afectuós «reietó» (*La pel·lícula d'en Tigger*).

Sis ocurrències són també les que presenta aquesta estratègia d'ometre el nom propi en la traducció. Això sol passar quan en anglès hi ha un vocatiu i en català s'omet, a causa de les diferències de freqüència entre una llengua i l'altra (Cuenca 2004). Vegem-ne un parell d'exemples:

It's a vegetable, Cookie	És un vegetal, saps?
--------------------------	----------------------

Hey, Tug, have you seen my mum yet?	Escolta, has vist la meva mama?
-------------------------------------	---------------------------------

Dues ocurrències més s'inscriuen dins els altres casos previstos: hi ha un nom que no és propi en la llengua de partida sinó que correspon a un vocatiu afectuós («honey») que es converteix en un nom propi a la traducció («Jimmy»). Això es deu segurament al fet que en anglès és molt més freqüent l'ús de paraules afectuoses que no pas en català.

Finalment, també hi ha un nom propi en la traducció d'*El Nadal d'en Casper* que no correspon a cap unitat de la llengua meta i que s'hi ha inclòs segurament per fer més transparent el nom traduït.

You were supposed to scare her. What happened?	Glai, li havies de donar un esglai. Què ha passat?
--	--

2.2. La traducció de topònims en pel·lícules d'animació

En aquest cas només trobem tres possibilitats: topònims que romanen igual en la traducció (10 ocurrences), topònims traduïts per un altre topònim (66 ocurrences) i topònims que s'ometen (2 ocurrences). En canvi, no hi ha cap cas de nom propi traduït per un nom no propi, de nom no propi traduït per un topònim ni tampoc cap omissió total que s'hagi convertit en un topònim.

2.2.1. Topònim > el mateix topònim

Dins d'aquest grup hi detectem topònims de llocs reals (Manhattan, Florida, Nebraska, Utah) i també de llocs ficticis (Turo a *Lilo & Stitch*, DuLoc a *Shrek*) que no generen cap pèrdua de significat. En canvi, hi ha un cas en què la no-traducció genera una pèrdua de significat: Kriss, Massachusetts, de la pel·lícula *El Nadal d'en Casper*. L'acció passa per Nadal i al rètol del poble s'hi veu «Kriss, Mass» (homòfon del mot anglès Christmas, és a dir, «Nadal»). Evidentment, però, la imatge limita el marge de maniobra del traductor i impedeix que els diàlegs següents tinguin sentit:

Kibosh: Until Casper scares someone, you're all punished to **Kriss, Massachusetts** (pronunciat: Christmas/Chussets).

Snivel: The most christmasy town in the world!

Ghostly Trio: But we hate Christmas!

2.2.2. Topònim > topònim diferent

La majoria de casos es poden inscriure en aquest grup, en el qual observem diversos variants:

1. Antropònims dels quals només es tradueix una part, com ara Traction Avenue > Avinguda Traction (*Els Increïbles*).
2. Topònims traduïts perquè tenen tradició en català com ara Nova York (*El Nadal d'en Casper*), Londres (*Els Thornberrys*), Atlàntida (*Atlantis: l'imperi perdut*) o Islàndia (*Atlantis: l'imperi perdut*).
3. Topònims en què s'afegeix informació per fer-los més comprensibles al destinatari, com ara «Estació Grand Central» com a traducció de «Grand Central» a *Madagascar*.
4. Topònims de llocs reals en què s'ha suprimit part de la informació: així la West 42nd es converteix únicament en «La 42» (*Madagascar*), probablement per motius de sincronia.
5. Topònims traduïts sense pèrdua de significat: generalment es tracta de topònims que solen fer referència a característiques del lloc anomenat i que es vehiculen de manera literal en la versió doblada. És el cas de Krusty Krab > Crustaci Cruixent, un restaurant de *Bob Esponja*, Shell City > Ciutat Petxina, de la mateixa pel·lícula, o The Ring of Fire > El Cercle de Foc, un lloc imaginari de *Buscant en Nemo* per on ha de passar el protagonista del film per passar a formar part de la peixera.

6. Hi ha una ocurrència en què un topònim anglès es tradueix per un altre topònim en anglès, però més transparent per als espectadors catalans: així, Oscartown es converteix en Oscar City (*L'Espantataurons*).
7. Hi ha dos topònims que es canvien lliurement: per exemple, «China» es converteix en «Tombuctú» (*Madagascar*), potser per afegir-hi un element d'exotisme, i «Canada» es converteix curiosament en «la Xina» en el diàleg següent de *Madagascar*:

Canada. Can we? Cheap meds> La Xina, sisplau. Hi fan acupuntura, oi?

8. Finalment, hi ha topònims amb significat que s'adapten lliurement. Així, Nomanisan Island es tradueix per Illa Perduda (*Els Increïbles*). El nom de «Nomanisan» és un joc de paraules a partir de la famosa frase de John Donne «No man is an island, entire of itself», la qual s'ha perdut en la traducció.

2.2.3. Topònim> omissió total

Finalment, una estratègia poc habitual, amb només dos casos, és l'omissió total d'un topònim. Així, per exemple, a *El Nadal d'en Casper*, *Ghost Office* —joc de paraules amb «Post Office», és a dir, «Correus»— s'omet a la traducció.

3. Conclusions

Resumint les dades presentades als apartats anteriors, veiem que la majoria d'antropònims i topònims es tradueixen mitjançant un nom propi diferent de l'original, el qual pot mantenir o no el significat de l'original, mentre que la segona estratègia més freqüent és deixar el mateix nom propi que l'original, aplicada generalment a topònims i antropònims que no són significatius. La taula 1 resumeix la informació presentada fins ara:

Taula 1. Estratègies de traducció

Estratègia	Topònims	Antropònims
Nom propi> el mateix nom propi	62 (29,5%)	10 (12,8%)
Nom propi > diferent nom propi	134 (63,8%)	66 (84,6%)
Nom propi> no nom propi	6 (2,85%)	0 (0%)
Nom propi> omissió total	6 (2,85%)	2 (2,6%)
No nom propi> nom propi	1 (0,5%)	0 (0%)
Omissió total > nom propi	1 (0,5%)	0 (0%)

Si ens mirem les dades tenint en compte cada pel·lícula i observant el percentatge de noms propis que tenen significat i el percentatge de noms propis que mantenen aquest significat totalment o parcialment en la traducció, els resultats es poden resumir en la taula 2.

Taula 2. Distribució per pel·lícules

	Noms propis significatius (%)	Mantenen tot el significat (0%)	Mantenen part del significat (0%)
<i>Atlantis: L'imperi perdut</i>	10	0	0
<i>Bob esponja</i>	70	100	0
<i>Buscant en Nemo</i>	64	62,5	0
<i>Chicken run: evasió a la granja</i>	100	0	0
<i>Dinosaure</i>	8,3	100	0
<i>Dumbo</i>	100	0	0
<i>El llibre de la selva 2</i>	64	100	0
<i>El Nadal encantat d'en Casper</i>	70,5	83,3	0
<i>Els increïbles</i>	70	71	7,1
<i>Els Thornberrys</i>	20	100	0
<i>El viatge d'en Popeye</i>	87,5	85	15
<i>Germà ós</i>	0	0	0
<i>Ice age. L'edat de gel</i>	27,2	33,3	0
<i>Jimmy Neutró</i>	45,4	80	0
<i>La pel·lícula d'en Tigger</i>	75	100	0
<i>L'espantataurons</i>	55,5	100	0
<i>Lilo & Stitch</i>	50	60	0
<i>Madagascar</i>	26,6	100	0
<i>Mulan</i>	52,1	100	0
<i>Rugrats: vacances salvatges</i>	37,7	88,2	0
<i>Shrek</i>	85	58,8	17,6
<i>Simbad: La llegenda dels set mars</i>	42,8	66,6	0
<i>Spirit: El cavall indomable</i>	83,3	80	0
<i>Tarzan</i>	58,8	80	0

Considerem que la traducció o la no-traducció dels noms propis significatius es pot explicar per diversos factors:

- Se solen traduir els noms que fan referència a algun tret físic o de comportament del personatge o a les característiques físiques del lloc. Seguint la tradició del cinema d'animació infantil, la traducció permet conservar aquest component de significat a la llengua meta.
- Hi ha topònims que tenen forma catalana i que, per tant, es reproduïxen en aquesta forma en la versió meta.
- De vegades el marxandatge afecta la traducció dels antropònims de les pel·lícules i, en menor mesura, de les sèries, sobretot pel que fa als personatges amb més protagonisme. Si s'han de comercialitzar productes a escala mundial amb el

- nom del personatge —que es converteix pràcticament en una marca—, no es permeten variacions locals i, per tant, no se'n permet la traducció.
- Hi ha antropònims que no es tradueixen a la llengua meta perquè tradicionalment s'han mantingut en anglès.
 - Hi ha antropònims que no es tradueixen per la gran semblança entre la llengua original i la final.
 - Finalment, hi ha algun cas esporàdic que l'ajust pot condicionar la no-traducció del nom propi.

De tota manera, i malgrat algunes limitacions, hem observat que la majoria de topònims i antropònims de les pel·lícules d'animació infantil estudiades —amb les excepcions flagrants de *Chicken run: evasió a la granja* i *Atlantis: l'imperi perdut*— s'han adaptat al públic català de manera total o parcial, cosa que permet que la traducció provoqui pràcticament el mateix efecte en el destinatari final català que en el de parla anglesa.

Bibliografia

- ADRADA, Cristina (1997). «La traducción de los nombres propios en *Mme Bovary*». A: VEGA, Miguel Ángel (ed.) *La palabra vertida: investigaciones en torno a la traducción. Actas de los VI Encuentros Complutenses en torno a la Traducción*. Madrid: UCM, 549-556.
- BALLARD, Michel (1993). «Le Nom Propre en Traduction», *Babel* 39: 4, 194-213.
- BASSOLS, M. et al. (1995). «Adapting Translation for Dubbing to the Customer's Requirement: The Case of Cartoons». A: GAMBIER, Y. (ed) *Communication Audiovisuelle et Transfers Linguistiques*. Sint-Amansberg: FIT, 410-417.
- CAMPILLO, Laura (2002). «La traducción de nombres propios en las obras de Shakespeare», *Interlingüística*, 13 (I), 293-310.
- CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (1993). «La problemática de los nombres propios en la traducción». A: LE BEL, Edith (ed.) *Le Masque et la plume: Traducir. Reflexiones, experiencias y prácticas*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 161-176.
- CANTIZANO MÁRQUEZ, Blasina (2002). «Los nombres propios en Harry Potter», *CLIJ: Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, 15:155, 57-60.
- COMES, L.; MATAMALA, A. (2002). *La traducción de cine de animación*. Mòdul en línia per al postgrau virtual de traducció audiovisual.
- CUENCA, M. J. (2004). «El receptor en el text: el vocatiu», *Estudis romànics*, 26, 39-64.
- ELMAN, J. (1986). «Le problème de la traduction des noms propres», *Babel*, 32:1, 26-31.
- ESPINAL, María Teresa (1989-91). «Sobre la traducción de nombres propios», *Quaderns de traducció i interpretació*, 11-12: 73-93.
- FERNÁNDEZ, Mercedes; PEREIRA, María Alice (1989). «La traducción de los nombres propios en el ámbito del cómic: estudio de la serie de Astérix». A: CHAMOSA, José Luis et al. (eds). *Fidus interpres: actas de las Primeras Jornadas Nacionales de la Historia de la Traducción*, Vol 2. Lleó: Diputación de León, 189-193.
- FERNÁNDEZ LEBORANS, M. J. (1999). «El nombre propio». A: BOSQUE, Ignacio i DEMONTE, V. (eds). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Vol 1. Madrid: Espasa, 77-128.
- FRANCO AIXELÀ, Javier (1997-98). «La traducción por defecto de los nombres propios (inglés-español): una nueva propuesta basada en el análisis de la realidad», *Sendebarr*, 8-9, 33-54.

- (2000). *La traducción condicionada de los nombres propios (inglés-español). Un análisis descriptivo*. Salamanca: Almar.
- GÓMEZ DE SILVA, Guido (1994). «La lingüística de los nombres propios: metodología y ejemplos». A: ALONSO, Alegría *et al.* (eds). *II Encuentros de lingüistas y filólogos de España y México*. Salamanca: Junta de Castilla y León & Universidad de Salamanca, 205-220.
- GONZÁLEZ MARTÍNEZ, M. Dolores; VEIGA DÍAZ, M. Teresa (2003). «Nombres propios y pérdida de significado en la traducción al español de la serie literaria de Harry Potter». A: *Anuario de investigación en literatura infantil y juvenil*, 1, 107-129.
- IGLESIAS OVEJERO, Ángel (1991). «Nombres propios: para una tentativa de clasificación». A: BADIA I MARGARIT, Antoni M. (ed.) *Dictionnaire historique des noms de familles romans*. Patronymica Romanica, 5. Tübingen: Niemeyer, 227-28.
- KLEIBER, Georges (1996). «Noms propres et noms communs: un problème de dénomination», *Meta*, 41:4, 567-589.
- MARTÍ, Núria (2002). «Els SN: Els noms». A: SOLÀ, Joan (dir.) *Gramàtica del català contemporani*. Volum 2. Barcelona: Empúries, 1281-1335.
- MATEO, Marta (1994). «Lady Sneerwell o Doña Virtudes? La traducción de los nombres propios emblemáticos en las comedias». A: RADERS, Margit; MARTÍN-GAITERO, Rafael (eds). *IV Encuentros complutenses en torno a la traducción*. Madrid: UCM, 433-443.
- MAYORAL, Roberto (2000). «La traducción audiovisual y los nombres propios». A: LORENZO, Lourdes; PEREIRA, Ana M. (eds.). *Traducción subordinada (1). El doblaje (inglés-español-galego)*. Vigo: Servicio de Publicacións, Universidade de Vigo.
- MANINI, L. (1996). «Meaningful Literary Names: Their Forms and Functions, and their Translation», *The Translator*, 2:2, 161-178.
- MOLINO, J. (1982) (ed.). *Le nom propre, Langages*, 66. Volum monogràfic.
- MOYA, Virgilio (1993). «Nombres propios: su traducción», *Revista de Filología de la Universidad de La Laguna*, 12, 233-247.
- (2000). *La traducción de los nombres propios*. Madrid: Cátedra.
- O'CONNELL, Eithne (2003). *Minority Language Dubbing for Children: Screen Translation from German to Irish*. Oxford: Oxford Lang.
- SANTOYO, Julio César (1987) «La "traducción" de los nombres propios». A: TRICÁS, M. *et al* (eds). *Problemas de la traducción*. Madrid: Fundación Alfonso X El Sabio, 45-50.
- SHILCOCK, Jason John (2007). *Priorities and Restrictions in the Translation of Song Lyrics in Children's Films*. Treball de recerca del Màster Oficial de Traducció, Interpretació i Estudis Interculturals: Traductologia. Manuscrit inèdit.
- VILLENA, Ignacio (1998). «La traducción de los nombres propios en el cómic: Uderzo, croqué par ses amis». A: FÉLIX FERNÁNDEZ, Leandro; ORTEGA ARJONILLA, Emilio (eds). *II Estudios sobre traducción e interpretación*. Málaga: Universidad de Málaga, 719-728.
- ZABALBEASCOA, Patrick (2000). «Contenidos para adultos en el género infantil: el caso del doblaje de Walt Disney». A: RUZICKA, Veljka *et al.* (eds.). *Literatura infantil y juvenil: tendencias actuales en investigación*. Vigo: Universidade de Vigo, 19-30.